

ВИКОРИСТАННЯ АДВОКАТОМ- ЗАХИСНИКОМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

спеціальна психологічна підготовка адвокатів повинна передбачати формування вмінь професійної комунікації. Формування професійної майстерності адвоката відбувається під впливом багатьох чинників (соціально-економічних, соціально-психологічних, організаційних та ін.), серед яких провідне місце посідають професійне навчання та психологічна підготовка. результатом психологічної підготовки є психологічна підготовленість, яка складається з:

- 1) загальної психологічної культури (знання психологічних законів і закономірностей, що можуть бути використані адвокатом; розвиток професійно-психологічної орієнтованості особистості);
- 2) спеціальної психологічної підготовленості (комунікативна майстерність, уміння і навички пошуку і цільового використання психологічної інформації).

Психологічна підготовленість дозволяє адвокату нейтралізувати негативний вплив на особистість психологічних особливостей діяльності:

- 1) правової регламентації (нормативності) професійної поведінки;
- 2) владного характеру повноважень суддей та прокурору;
- 3) високого рівня персональної відповідальності.

до них слід додати публічний характер діяльності, тобто необхідність виконання професійних функцій у присутності значної кількості сторонніх, але не нейтрально налаштованих осіб – звинувачуваного та його представників (у тому числі адвоката-захисника, родичів), свідків, громадськості, преси тощо. кожна з сторін має свої інтереси, причому вони досить часто протилежно спрямовані. адвокат постійно, навіть поза судовим засіданням, знаходиться у фокусі їх уваги.

розуміння цієї обставини при недостатній психологічній культурі призводить до виникнення стану психологічної напруженості, отже – збільшує ймовірність помилок чи психологічних

недоречностей. особливо це стосується ситуацій, коли в залі судового засідання відбувається запис (відео- чи аудіо-) перебігу судового процесу для подальшого використання з поки-що невідомою для адвоката метою.

Формування загальної психологічної культури полягає, передусім, у набутті систематизованих знань щодо особливостей особистості та професійного спілкування. основним засобом і умовою діяльності адвоката є професійне спілкування, тобто встановлення і підтримання цілеспрямованого контакту з особами – носіями важливої інформації, а також переконливе викладення матеріалу при судовому розгляді справи. Професійна майстерність

проявляється саме у тих випадках, коли необхідно вплинути на внутрішнє переконання, здійснити психологічний вплив на учасників кримінального процесу і одержати необхідний результат.

Професійне спілкування організується у відповідності із законами спілкування у цілому, але має значну специфіку, зумовлену змістом завдань, які вирішуються. виходячи з того, що можна виділити такі етапи спілкування як:

1) формування першого враження та уточнення актуального емоційного стану;

2) усунення або послаблення психологічних бар'єрів і встановлення психологічного контакту;

3) досягнення мети;

4) оцінка результатів

для формування психологічної культури саме велике значення мають перші два етапа спілкування, оскільки вони мають вирішальне значення для подальших відносин у процесі розгляду кримінальної справи. слід зазначити, що професійне спілкування може бути ефективним лише за умови попереднього вивчення партнера, яке доцільно проводити цілеспрямовано, упорядковано, за певною схемою.

власне спілкування починається із зовнішнього сприймання один одного і формування першого враження. цей процес зовні виглядає стихійним, але він має свої закономірності і може бути достатньою мірою упорядкований і прогнозований. сприймання зовнішності є початковим моментом оцінки та розуміння особливостей людини – властивостей її особистості, станів, намірів, змісту внутрішнього світу.

воно включає інтерпретацію трьох груп ознак людини (зо-

внішній вигляд зріст, статура, стать, вік; -невербальні (функціональні) ознаки – мова, голос, міміка, жести, хода, поза;соціальне оформлення зовнішності – одяг, зачіска, прикраси.) адвокату важливо відпрацювати такий стиль мовного спілкування і поведінки, при якому він буде сприйматись як добра, розумна, готова допомогти людина.

Найбільш розповсюдженими «бар'єрами» спілкування є:

- мотиваційний – небажання чи незацікавленість у спілкуванні внаслідок упередженості, страху осуду чи помсти з боку певних осіб (родичів, співучасників злочину тощо), небажання розголошу події чи інтимних сторін життя;

- інтелектуальний – помилкове сприймання особливостей особистості партнера по спілкуванню (темпераменту, характеру, освіченості та ін.) та різна «мова спілкування», розбіжності в розумінні одних і тих самих обставин через різний рівень освіченості, обізнаності в питанні;

- емоційний – негативне ставлення до конкретного працівника, недовіра, агресивність;

- вольовий – небажання чи неможливість подолання своїх поведінських установок і стереотипів.